

RAPORT PRIVIND CALITATEA AERULUI ÎN ROMÂNIA ÎN ANUL 2017

Evaluarea calității aerului înconjurător este reglementată prin *Legea 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător cu modificările ulterioare*, ce transpune *Directiva 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa*, *Directiva 2004/107/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind arsenul, cadmiul, mercurul, nichelul, hidrocarburile aromatice policiclice în aerul înconjurător și Directiva 2015/1480 de modificare a mai multor anexe la Directivele 2004/107/CE și 2008/50/CE ale Parlamentului European și ale Comisiei prin care se stabilesc normele privind metodele de referință, validarea datelor și amplasarea punctelor de prelevare pentru evaluarea calității aerului înconjurător*.

Poluanții atmosferici luați în considerare în evaluarea calității aerului înconjurător sunt:

- dioxid de sulf (SO_2),
- dioxid de azot (NO_2),
- oxizi de azot (NO_x),
- particule în suspensie (PM_{10} și $\text{PM}_{2,5}$),
- plumb (Pb),
- benzen (C_6H_6),
- monoxid de carbon (CO),
- ozon (O_3),
- arsen (As),
- cadmu (Cd),
- nichel (Ni),
- benzo(a)piren.

Pentru anul 2017, evaluarea calității aerului înconjurător în România s-a realizat prin intermediul a 148 stații automate care fac parte din Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului (R.N.M.C.A.), repartizate pe întreg teritoriul țării, după cum urmează:

- 30 stații de tip trafic pentru evaluarea aportului emisiilor din trafic;
- 58 stații de tip industrial pentru evaluarea aportului emisiilor din surse industriale;
- 37 stații de tip fond urban pentru evaluarea nivelului de fond al poluării pentru zonele urbane;

- 13 stații de tip fond suburban pentru evaluarea nivelului de fond al poluării pentru zonele suburbane;
- 7 stații de tip fond regional pentru evaluarea nivelului de fond regional al poluării;
- 3 stații de tip EMEP pentru monitorizarea și evaluarea poluării aerului în context transfrontier la lungă distanță.

Stațiile sunt dotate cu analizoare automate care măsoară continuu concentrațiile în aerul înconjurător ale poluanților. Acestea li se adaugă echipamente de laborator utilizate pentru măsurarea concentrațiilor de metale grele și benzo(a)piren din particule în suspensie.

Punctele de prelevare sunt amplasate în concordanță cu criteriile stabilite de directivele europene privind calitatea aerului.

Punctele de prelevare destinate protejării sănătății umane se amplasează în așa fel încât să furnizeze date referitoare la următoarele aspecte:

- ariile din interiorul zonelor și aglomerărilor în care apar cele mai mari concentrații la care populația este susceptibilă a fi expusă în mod direct sau indirect pentru o perioadă de timp semnificativă în raport cu perioadele de mediere ale valorilor limită/valorilor țintă;
- nivelurile din alte perimetre (arii) din zonele și aglomerările reprezentative pentru nivelul de expunere a populației;
- depunerile care reprezintă expunerea indirectă a populației prin lanțul alimentar.

Stațiile de fond urban se amplasează astfel încât nivelul de poluare să fie influențat de contribuțiile integrate ale tuturor surselor din direcția opusă vântului.

Stațiile de fond regional se amplasează astfel încât nivelul de poluare caracteristic să nu fie influențat de aglomerările sau de zonele industriale din vecinătatea sa.

Atunci când se evaluatează aportul surselor industriale, cel puțin unul dintre punctele de prelevare este instalat pe direcția dominantă a vântului dinspre sursă, în cea mai apropiată zonă rezidențială. Atunci când concentrația de fond nu este cunoscută, se amplasează un punct de prelevare suplimentar înaintea sursei de poluare, pe direcția dominantă a vântului.

Respectarea valorilor limită stabilite în scopul protecției sănătății umane nu se evaluează în următoarele situații:

- a) în amplasamentele din zonele în care populația nu are acces și unde nu există locuințe permanente;
- b) în incinta obiectivelor industriale în cazul cărora se aplică prevederile referitoare la sănătatea și siguranța la locul de muncă, în conformitate cu art. 3 lit. a) a Legii 104/2011;
- c) pe partea carosabilă a șoseelor și drumurilor, precum și pe spațiile care separă sensurile de mers ale acestora, cu excepția cazurilor în care pietonii au în mod normal acces la spațiile respective.

Punctele de prelevare destinate protecției vegetației și ecosistemelor naturale se amplasează la peste 20 km distanță de aglomerări sau la peste 5 km distanță de alte arii construite, instalații industriale, autostrăzi sau șosele cu un trafic care depășește 50.000 de vehicule pe zi. Punctul de prelevare trebuie să fie amplasat în aşa fel încât probele prelevate să fie reprezentative pentru calitatea aerului dintr-o zonă înconjurătoare de cel puțin 1.000 km². Un punct de prelevare poate să fie amplasat la o distanță mai mică sau să fie reprezentativ pentru calitatea aerului dintr-o zonă mai puțin extinsă, din motive care țin de condițiile geografice sau de necesitatea de a proteja unele arii vulnerabile.

În continuare sunt prezentate date și informații sintetice privind rezultatele monitorizării calității aerului în anul 2017, raportate la valorile limită, valorile țintă, pragurile de alertă sau de informare, stabilite în legislația specifică pentru fiecare poluant.

Graficele sunt realizate pe baza măsurărilor efectuate în stațiile automate de monitorizare a calității aerului, cu respectarea obiectivelor de calitate a datelor stabilite în Anexa nr. 4 din Legea 104/2011, totodată fiind utilizate criteriile de agregare și calculul parametrilor statistici, conform Anexei 3, B.1 și D.2 din Legea nr. 104/2011.

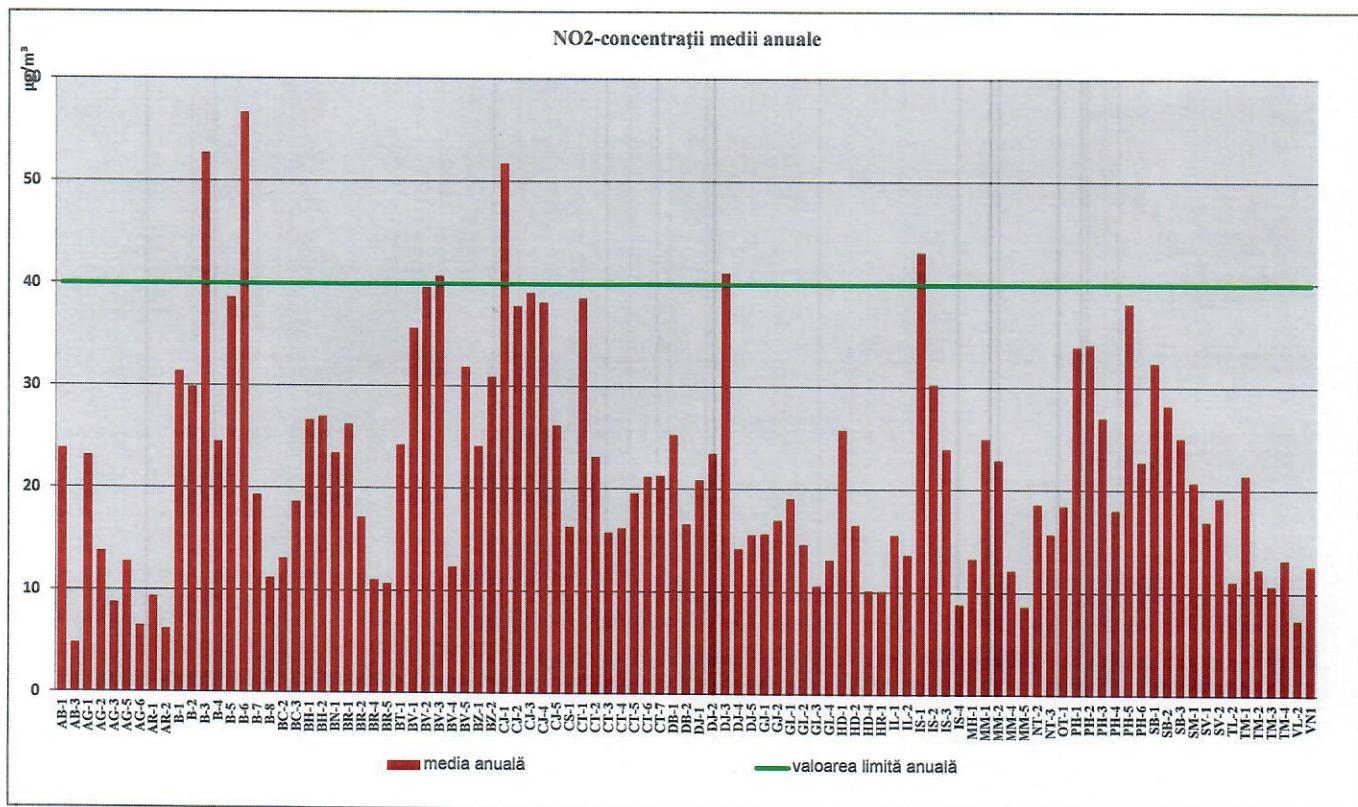
Dioxidul de azot (NO₂) și oxizii de azot (NO_x)

Oxizii de azot provin în principal din arderea combustibililor solizi, lichizi și gazoși în diferite instalații industriale, rezidențiale, comerciale, instituționale cât și din transportul rutier. Oxizii de azot au efect eutrofizant asupra ecosistemelor și efect de acidificare asupra multor componente ale mediului, cum sunt solul, apele, ecosistemele

terestre sau acvatice, dar și construcțiile și monumentele. Dioxidul de azot este un gaz care este transportat pe distanțe lungi, având un rol important în chimia atmosferei, inclusiv în formarea ozonului troposferic. Exponerea la dioxid de azot în concentrații mari determină inflamații ale căilor respiratorii, reduce funcțiile pulmonare și agravează astmul bronșic.

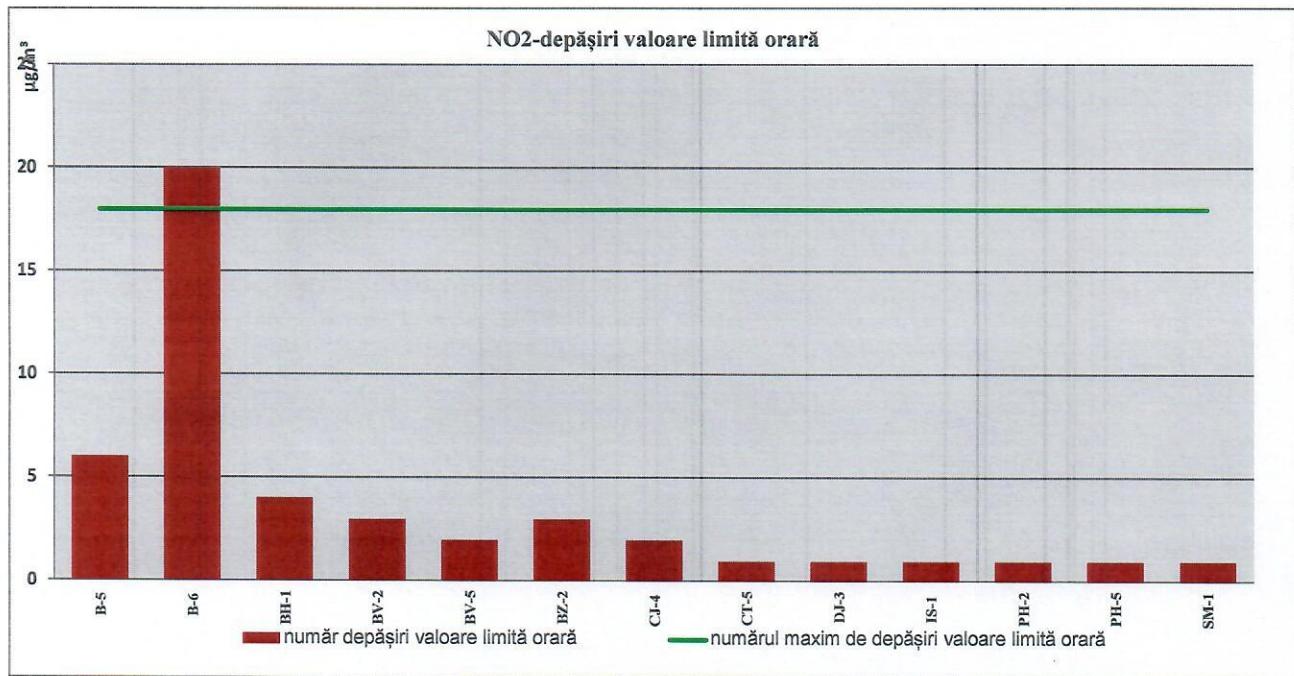
Concentrațiile de dioxid de azot din aerul înconjurător se evaluatează folosind valoarea limită orară pentru protecția sănătății umane ($200 \mu\text{g}/\text{m}^3$), care nu trebuie depășită mai mult de 18 ori/an și valoarea limită anuală pentru protecția sănătății umane ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$).

Fig.1 Dioxidul de azot (NO_2) - valori medii anuale 2017

În anul 2017 au fost înregistrate depășiri ale valorii limită anuale pentru sănătatea umană ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) la 6 stații din numărul de stații luate în considerare în prezentul raport: B-3 București (Mihai Bravu) stație de trafic, B-6 București (Cercul Militar) stație de trafic, BV-3 Brașov stație de trafic, CJ-1 Cluj-Napoca stație de trafic, DJ-3 Craiova stație de trafic și IS-1 Iași stație de trafic.

Fig.2 Dioxidul de azot (NO_2) - depășiri ale valorii limită orare 2017

Valoarea limită orară pentru protecția sănătății umane ($200 \mu\text{g}/\text{m}^3$), a fost depășită mai mult de 18 ori/an la o singură stație din numărul de stații luate în considerare în prezentul raport: 20 de depășiri la stația B-6 București (Cercul Militar), stație de trafic.

Nu s-au înregistrat depășiri ale valorii pragului de alertă pentru dioxidul de azot (*depășiri ale concentrației de $400 \mu\text{g}/\text{m}^3$ măsurată timp de 3 ore consecutiv*).

La stațiile de fond regional/EMEP nu s-au înregistrat depășiri ale nivelului critic pentru protecția vegetației ($30 \mu\text{g}/\text{m}^3$) stabilit pentru oxizii de azot (NO_x).

Dioxidul de sulf (SO_2)

Dioxidul de sulf este un gaz puternic reactiv, provenit în principal din arderea combustibililor fosili sulfuroși (cărbuni, păcură) pentru producerea de energie electrică și termică și a combustibililor lichizi (motorină) în motoarele cu ardere internă ale autovehiculelor rutiere. Dioxidul de sulf poate afecta atât sănătatea oamenilor prin efecte asupra sistemului respirator cât și mediul în general (ecosisteme, materiale, construcții, monumente) prin efectul de acidificare.

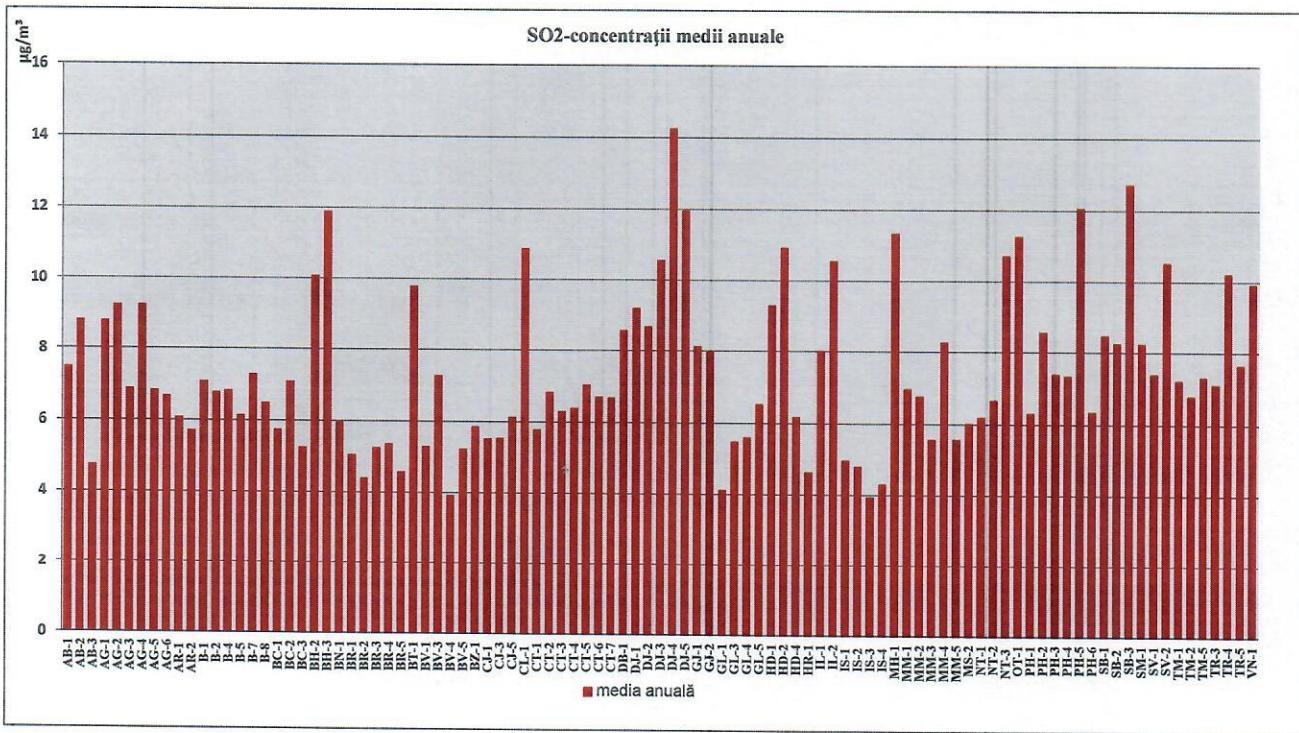
Concentrațiile de SO₂ din aerul înconjurător se evaluatează folosind *valoarea limită orară pentru protecția sănătății umane* ($350 \mu\text{g}/\text{m}^3$), care nu trebuie depășită mai mult de 24 ori/an și *valoarea limită zilnică pentru protecția sănătății umane* ($125 \mu\text{g}/\text{m}^3$), care nu trebuie depășită mai mult de 3 ori/an.

În anul 2017 la nicio stație luată în considerare în prezentul raport *valoarea limită orară pentru protecția sănătății umane* ($350 \mu\text{g}/\text{m}^3$), nu a fost depășită mai mult de 24 ori/an și nici *valoarea limită zilnică pentru protecția sănătății umane* ($125 \mu\text{g}/\text{m}^3$), nu a fost depășită mai mult de 3 ori/an.

Nu s-au înregistrat depășiri ale valorii pragului de alertă pentru dioxidului de sulf (*depășiri ale concentrației de $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$ măsurată timp de 3 ore consecutiv*).

La stațiile de fond regional/EMEP nu s-au înregistrat depășiri ale nivelului critic pentru protecția vegetației ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$) stabilit pentru dioxidul de sulf.

Fig.3 Dioxidul de sulf (SO₂) - valori medii anuale 2017

Monoxidul de carbon (CO)

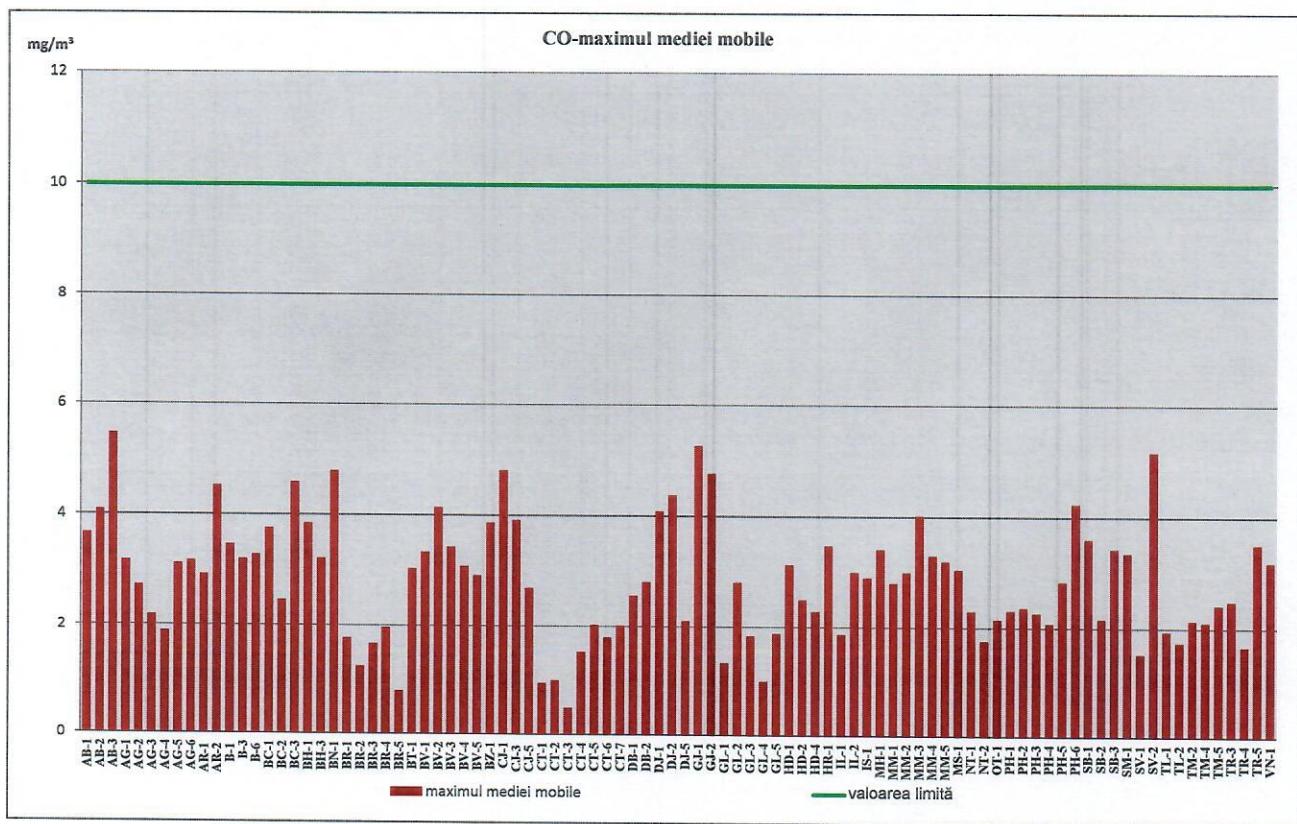
Monoxidul de carbon este un gaz extrem de toxic ce afectează capacitatea organismului de a reține oxigenul, în concentrații foarte mari fiind letal. Provine din surse antropice sau naturale, care implică arderi incomplete ale oricărui tip de materie

combustibilă: în instalații energetice, industriale, în instalații rezidențiale (sobe, centrale termice individuale), din arderi în aer liber (arderea miriștilor, deșeurilor, incendii etc.) și din trafic.

Concentrațiile de monoxid de carbon din aerul înconjurător se evaluatează folosind valoarea limită pentru protecția sănătății umane (10 mg/m^3), calculată ca valoare maximă zilnică a mediilor pe 8 ore (medie mobilă).

Analizând datele obținute din monitorizarea monoxidului de carbon în anul 2017, se constată că la toate stațiile luate în considerare în prezentul raport valorile maxime zilnice ale mediilor concentrațiilor pe 8 ore, s-au situat sub valoarea maximă zilnică pentru protecția sănătății umane (10 mg/m^3).

Fig.4 Monoxidul de carbon (CO) - maximul mediei mobile 2017

Ozonul (O_3)

Ozonul se găsește în mod natural în concentrații foarte mici în troposferă (atmosfera joasă). Spre deosebire de ozonul stratosferic, care protejează formele de viață împotriva acțiunii radiațiilor ultraviolete, ozonul troposferic (cuprins între sol și 8-10 km înălțime) este deosebit de toxic, având o acțiune puternic iritantă asupra

căilor respiratorii, ochilor și are potențial cancerigen. De asemenea, ozonul are efect toxic și pentru vegetație, determinând inhibarea fotosintizei și producerea de leziuni foliare, necroze.

Ozonul este un poluant secundar deoarece, spre deosebire de alți poluanți, nu este emis direct de vreo sursă de emisie, ci se formează sub influența radiațiilor ultraviolete, prin reacții fotochimice în lanț între o serie de poluanți primari, precursori ai ozonului: oxizi de azot (NO_x), compuși organici volatili (COV), monoxid de carbon (CO), etc.

Precursorii ozonului provin atât din surse antropice (arderea combustibililor, traficul rutier, diferite activități industriale) cât și din surse naturale (compuși organici volatili biogeni emiși de plante și sol, în principal izoprenul emis de păduri. Compușii biogeni, dificil de cuantificat, pot contribui substanțial la formarea de ozon). O altă sursă naturală de ozon în atmosferă joasă este reprezentată de mici cantități de ozon din stratosferă, care în anumite condiții meteorologice migrează ocazional către suprafața pământului.

Formarea fotochimică a ozonului depinde în principal de factorii meteorologici și de concentrațiile de precursori. În atmosferă au loc reacții în lanț complexe, multe dintre acestea concurente, în care ozonul se formează și se consumă, astfel încât concentrația lui la un moment dat depinde de o multitudine de factori, precum raportul dintre monoxidul de azot și dioxidul de azot din atmosferă, prezența compușilor organici volatili necesari inițierii reacțiilor, dar și de factori meteorologici: temperaturi ridicate și intensitatea crescută a radiației solare (care favorizează reacțiile de formare a ozonului) și precipitații (care contribuie la scăderea concentrațiilor de ozon din aer).

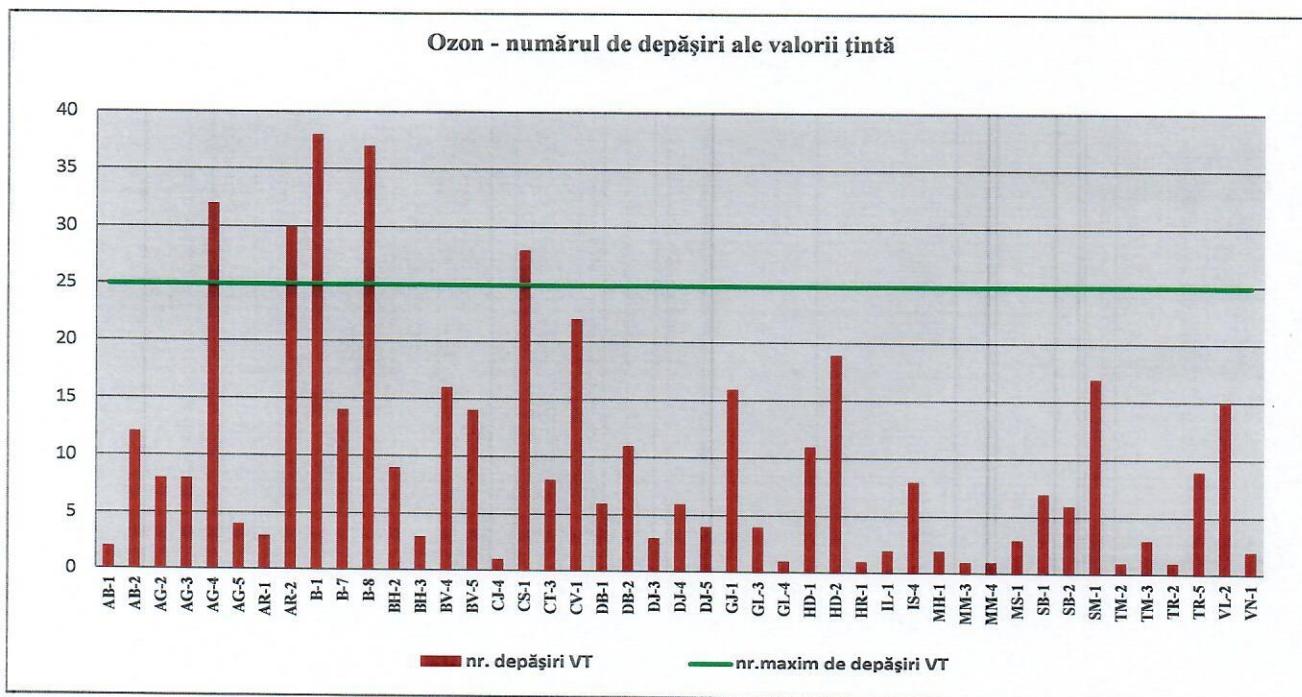
Ca urmare a complexității proceselor fizico-chimice din atmosferă și a strânselor dependențe de condițiile meteorologice, a variabilității spațiale și temporale a emisiilor de precursori, a creșterii transportului ozonului și precursorilor săi la mare distanță, inclusiv la scară intercontinentală în emisfera nordică, precum și a variabilității schimburilor dintre stratosferă și troposferă, concentrațiile de ozon în atmosferă joasă sunt foarte variabile în timp și spațiu, fiind totodată dificil de controlat.

Concentrațiile de ozon din aerul înconjurător se evaluatează folosind *valoarea țintă pentru protecția sănătății umane* ($120 \mu\text{g}/\text{m}^3$) calculată ca valoare maximă zilnică a mediilor pe 8 ore (medie mobilă), care nu trebuie depășită mai mult de 25 ori/an, *pragul de informare* ($180 \mu\text{g}/\text{m}^3$) calculat ca medie a concentrațiilor orare și *pragul de alertă* ($240 \mu\text{g}/\text{m}^3$) calculat ca medie a concentrațiilor orare.

În anul 2017 nu s-au înregistrat depășiri ale valorii pragului de alertă pentru ozon la nicio stație luată în considerare în prezentul raport, dar pragul de informare pentru ozon a fost depășit de 2 ori la stațiile B-1 București (Lacul Morii), stație de fond urban și B-8 Balotești, stație de fond regional.

Numărul de depășiri ale valorii țintă pentru protecția sănătății umane în anul 2017 este reprezentat în graficul de mai jos. Valoarea țintă pentru protecția sănătății umane a fost depășită mai mult de 25 ori la 5 stații din numărul de stații luate în considerare în prezentul raport: 32 de depășiri la AG-4 Calotești stație de fond suburban, 30 de depășiri la AR-2 Arad stație de fond urban, 38 de depășiri la B-1 București (Lacul Morii) stație de fond urban, 37 de depășiri la B-8 Balotești stație de fond regional și 28 de depășiri la CS-1 Reșița stație industrială.

Fig. 5 Ozon (O_3) - numărul de depășiri ale valorii țintă 2017

Particule în suspensie (PM_{10} și $PM_{2,5}$)

Particulele în suspensie din atmosferă, sunt poluanți transportați pe distanțe lungi, proveniți din cauze naturale (ca de exemplu antrenarea particulelor de la suprafața solului de către vânt, erupții vulcanice etc.) sau din surse antropice precum: arderile din sectorul energetic, procesele de producție (industria metalurgică, industria chimică, etc.), șantierele de construcții, transportul rutier, haldele și depozitele de deșeuri industriale și municipale, sistemele de încălzire individuale, îndeosebi cele care utilizează combustibili solizi, etc.

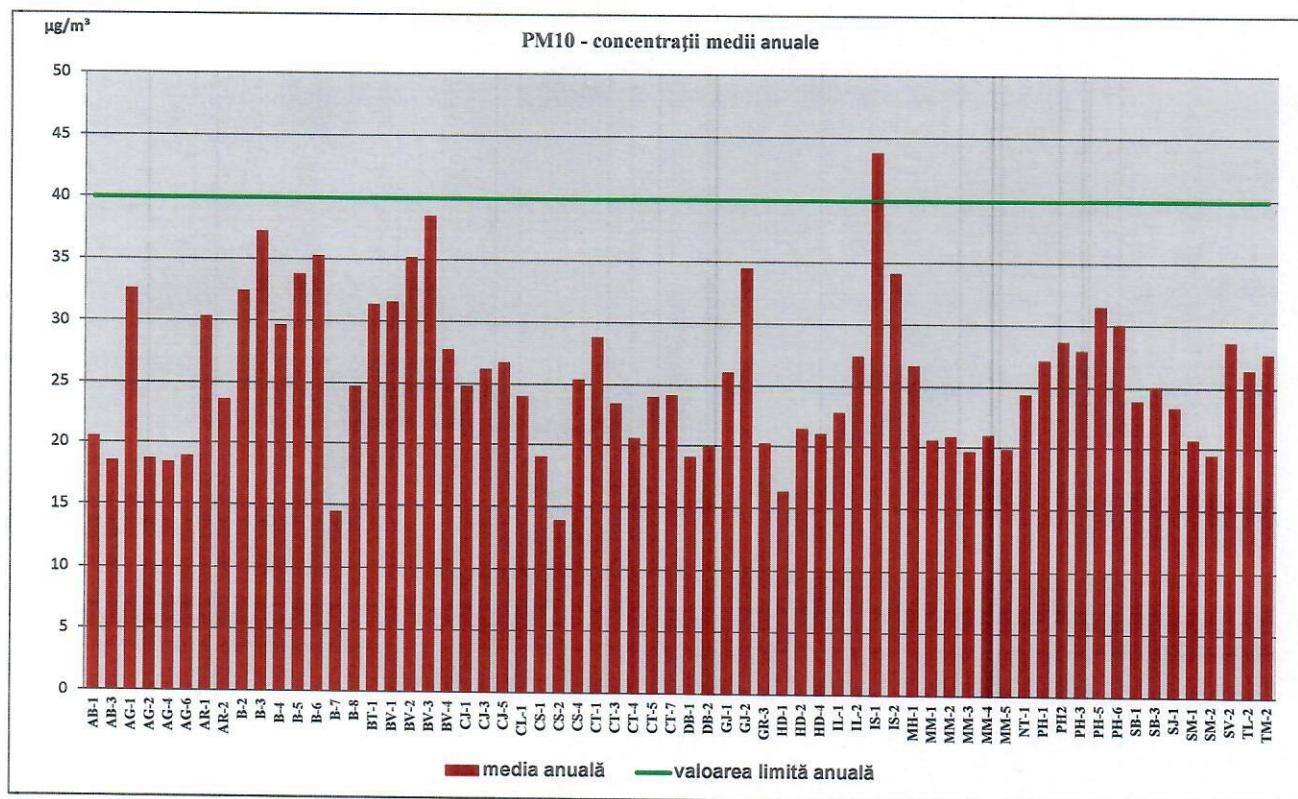
Natura acestor particule este foarte variată. Astfel, ele pot conține particule de carbon (funingine), metale grele (plumb, cadmiu, crom, mangan, etc.), oxizi de fier, sulfati, dar și alte noxe toxice, unele dintre acestea având efecte cancerigene (cum este cazul poluanților organici persistenți – hidrocarburi aromatice policiclice și compuși bifenili policlorurați, adsorbiți pe suprafața particulelor de aerosoli solizi).

Particule în suspensie PM₁₀

Concentrațiile de particule în suspensie cu diametrul mai mic de 10 microni din aerul înconjurător se evaluatează folosind *valoarea limită zilnică*, ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$), care nu trebuie depășită mai mult de 35 ori/an și *valoarea limită anuală*, ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$).

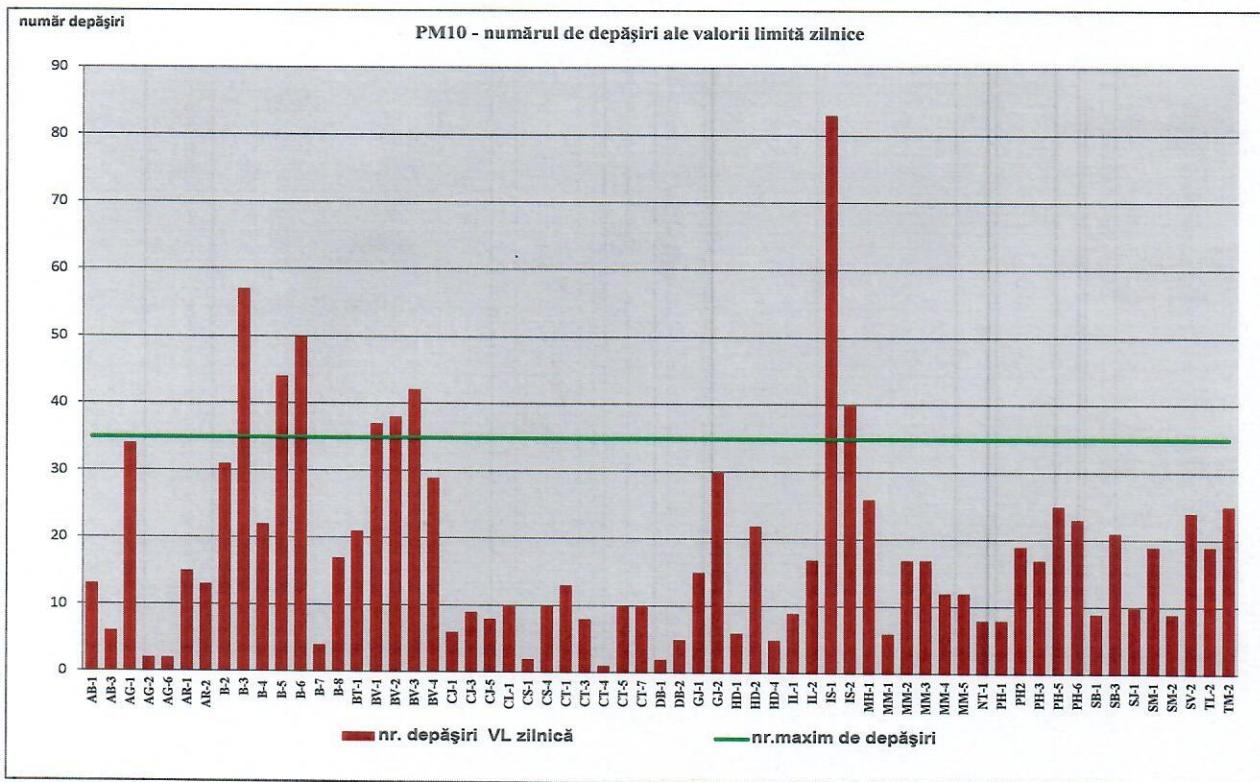
În anul 2017 s-a înregistrat o depășire a valorii limită anuale ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) la o singură stație din numărul de stații luate în considerare în prezentul raport: IS-1 Iași stație de trafic.

Fig. 6 Particule în suspensie (PM₁₀) - concentrații medii anuale 2017

În anul 2017 la stațiile luate în considerare în prezentul raport s-au înregistrat depășiri ale valorii limită zilnice, mai mult de 35 ori într-un an calendaristic, la 8 stații: 57 depășiri la B-3 București (Mihai Bravu) stație de trafic, 44 depășiri la B-5 București (Drumul Taberei) stație industrială, 50 depășiri la B-6 București (Cercul militar) stație de trafic, 38 depășiri la BV-1 Brașov stație de trafic, 37 depășiri la BV-2 Brașov stație de fond urban, 42 depășiri la BV-3 Brașov stație de trafic, 83 depășiri la IS-1 Iași stație de trafic și 40 depășiri la IS-2 Iași stație de fond urban.

Fig. 7 Particule în suspensie (PM₁₀) - numărul de depășiri ale valorii limită zilnice 2017

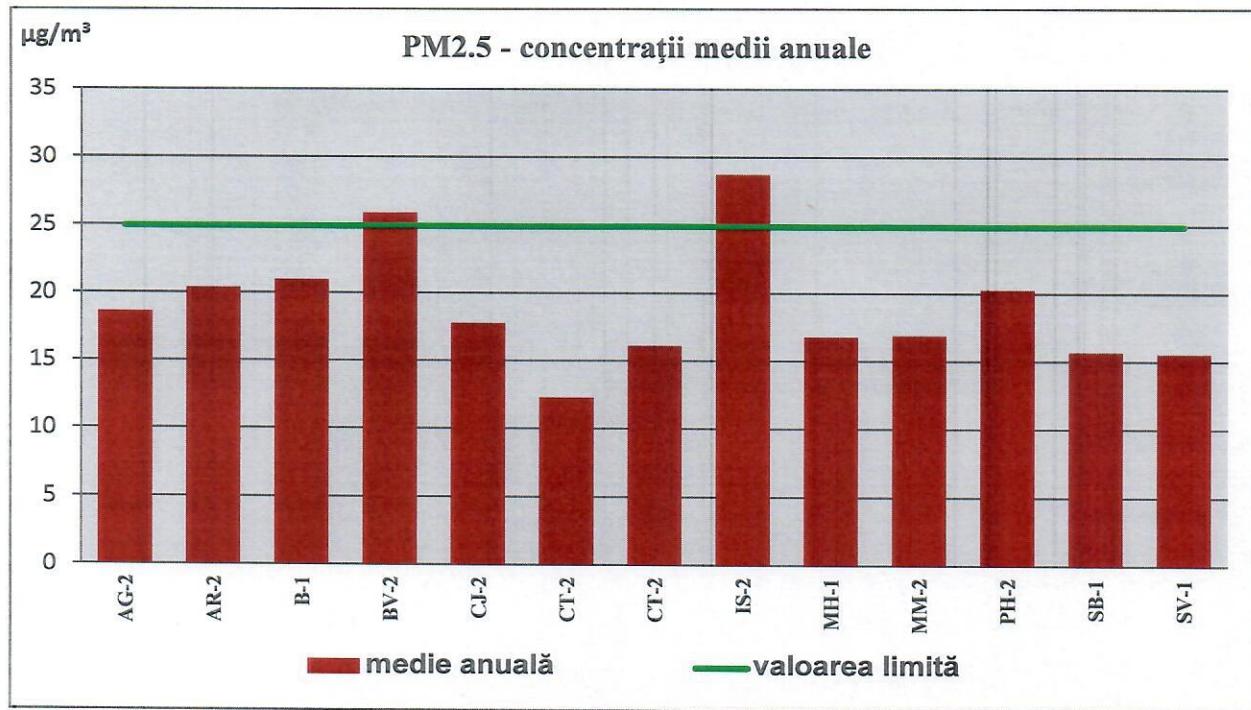

Particule în suspensie PM_{2,5}

Monitorizarea concentrațiilor de particule PM_{2,5} este necesară pentru conformarea la cerințele Directivei 2008/50/CE. Valoarea limită anuală pentru acest poluant este 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

În anul 2017 au fost înregistrate depășiri ale valorii limită anuale la 2 stații din numărul de stații luate în considerare în prezentul raport: BV-2 Brașov stație de fond urban și IS-2 Iași stație de fond urban.

Fig.8 Particule în suspensie ($PM_{2.5}$) - concentrații medii anuale 2017

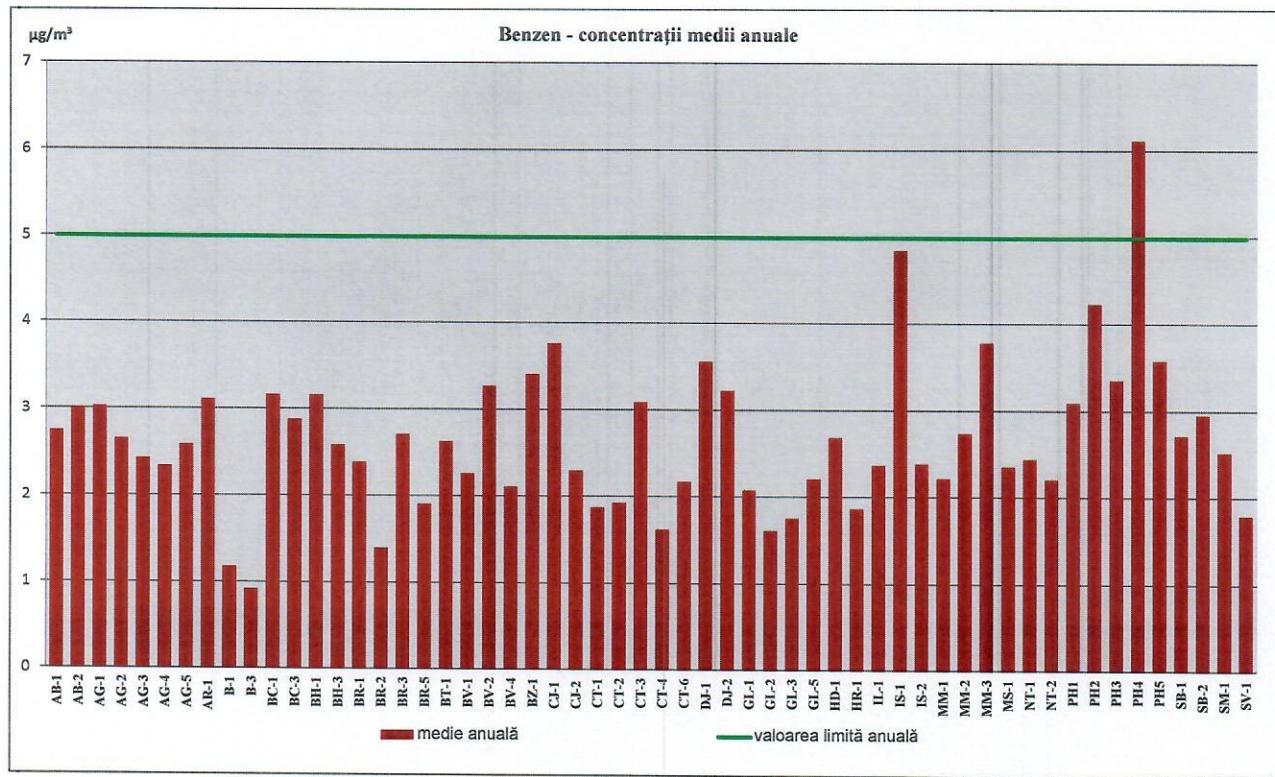
Benzenul (C_6H_6)

Benzenul este o substanță toxică, cu potențial cancerigen, provenită în principal din traficul rutier, din depozitarea, încărcarea/descărcarea benzinei (depozite, terminale, stații de distribuție a carburanților), dar și din diferite alte activități cu produse pe bază de solventi (lacuri, vopsele, etc.), arderea controlată sau în aer liber a combustibililor fosili, a lemnului și a deșeurilor lemnoase.

Concentrațiile de benzen din aerul înconjurător se evaluatează folosind *valoarea limită anuală pentru protecția sănătății umane* ($5 \mu\text{g}/\text{m}^3$).

În anul 2017 concentrațiile medii anuale de benzen au depășit valoarea limită anuală la o singură stație de monitorizare din numărul de stații luate în considerare în prezentul raport: PH-4 Brazi, stație industrială.

Fig.9 Benzen (C_6H_6) - concentrații medii anuale 2017

Metale grele din particule în suspensie PM_{10}

Metalele grele sunt emise ca rezultat al diferitelor procese de combustie cât și a unor activități industriale, putând fi incluse sau atașate de particulele emise în atmosferă. Ele se pot depune, acumulându-se astfel în sol sau în sedimentele din apele de suprafață. Metalele grele sunt toxice și pot afecta numeroase funcții ale organismului. Acestea pot avea efecte pe termen lung prin acumularea lor în țesuturi.

Metalele grele monitorizate în anul 2017 au fost *plumbul (Pb)*, *arsenul (As)*, *cadmiul (Cd)* și *nichelul (Ni)* din particulele în suspensie PM_{10} .

Concentrațiile de metale grele din aerul înconjurător se evaluatează folosind următoarele valori:

- valoarea limită anuală pentru protecția sănătății de $0.5 \mu\text{g}/\text{m}^3$, pentru Pb;
- valoarea țintă de $6 \text{ ng}/\text{m}^3$, pentru As;
- valoarea țintă de $5 \text{ ng}/\text{m}^3$, pentru Cd;
- valoarea țintă de $20 \text{ ng}/\text{m}^3$, pentru Ni.

În anul 2017 concentrațiile medii anuale pentru metalele grele monitorizate nu au depășit valoarea limită anuală/valoarea țintă la nicio stație.

Fig.10 Plumb (Pb) - concentrații medii anuale 2017

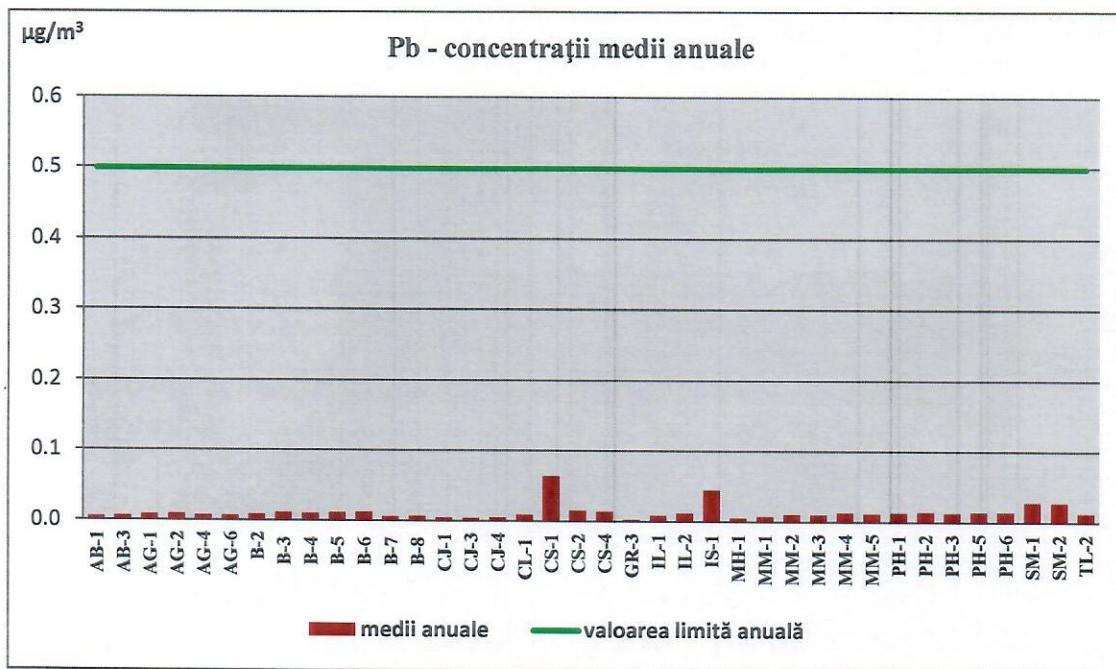

Fig.11 Arsen (As) - concentrații medii anuale 2017

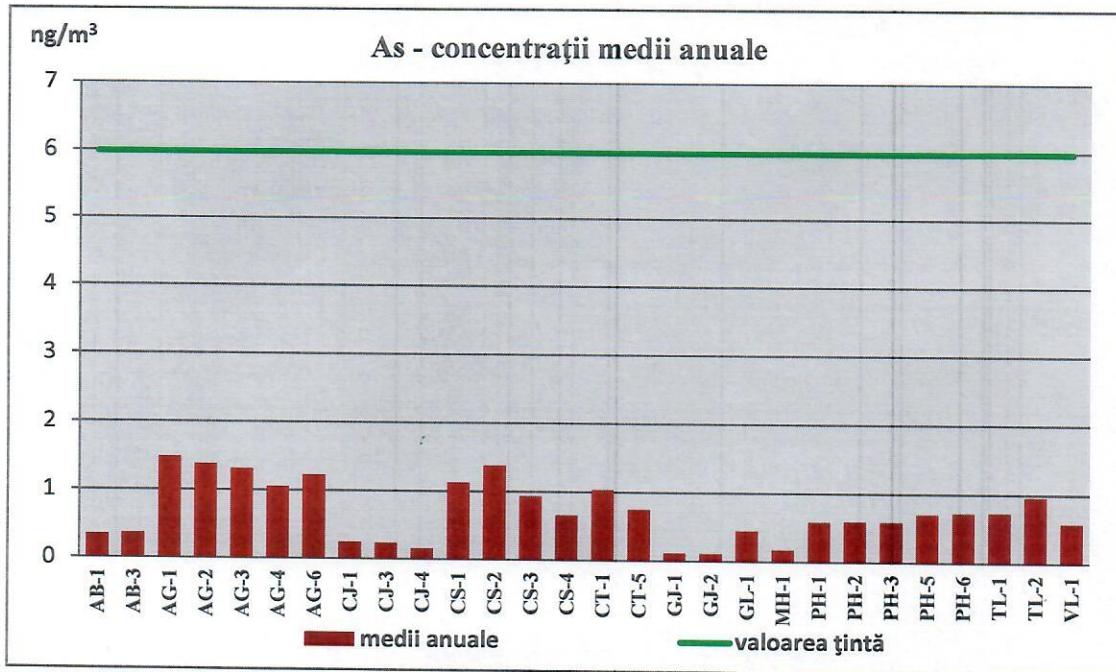

Fig.12 Cadmiu (Cd) - concentrații medii anuale 2017

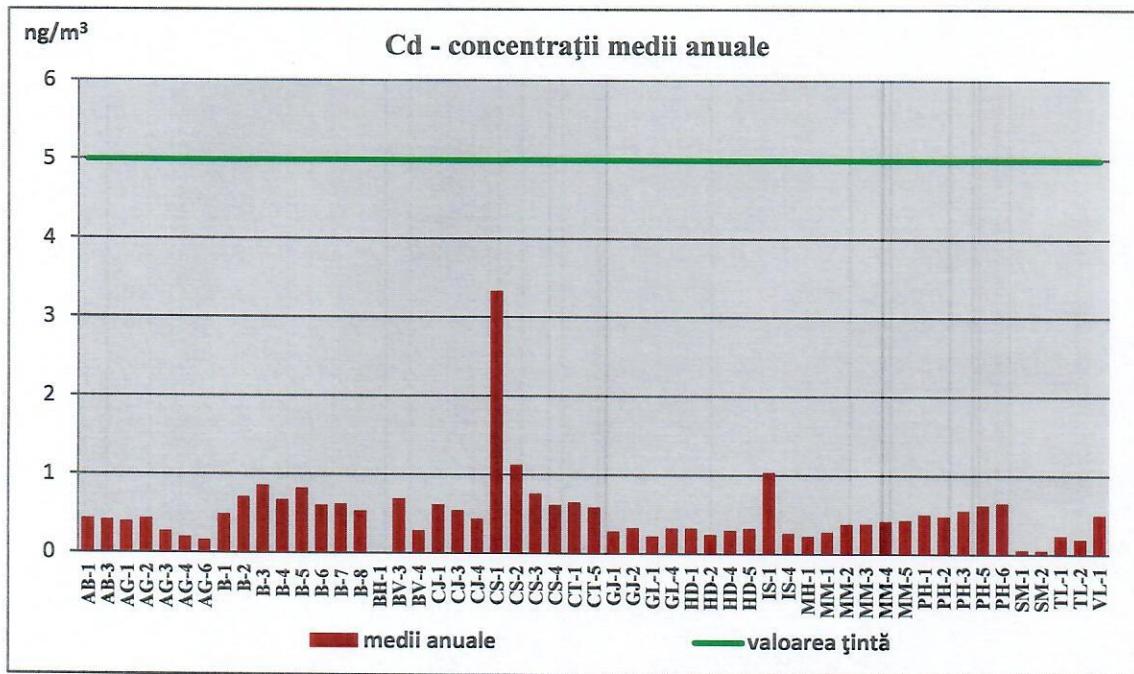
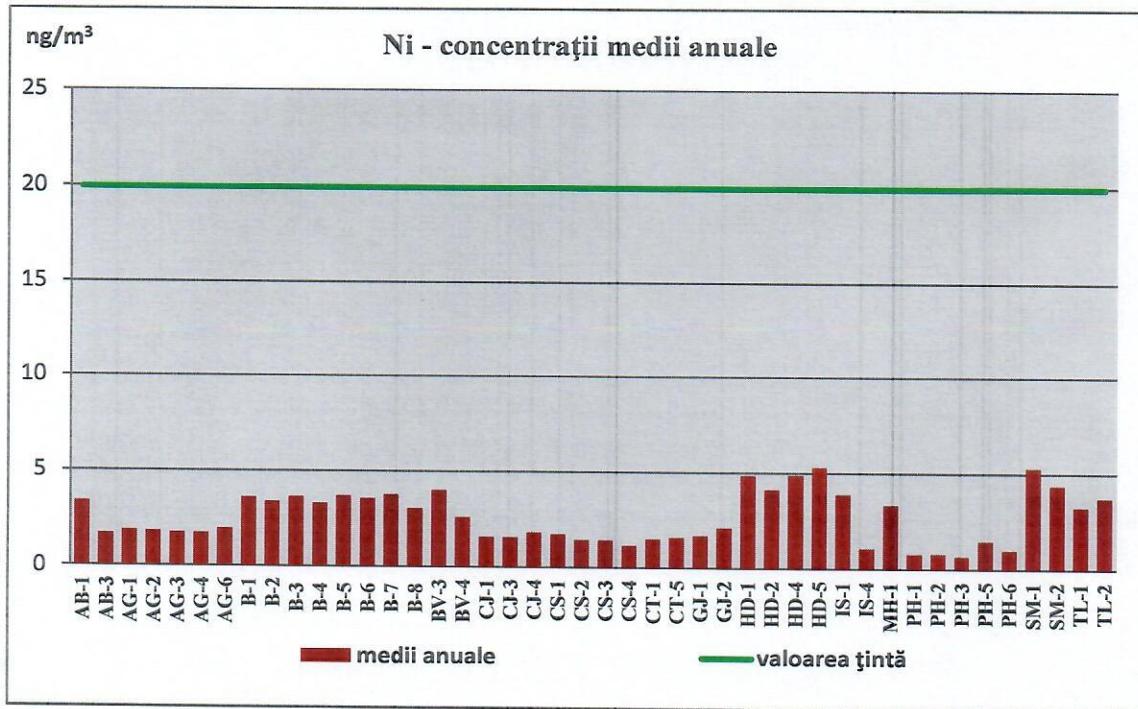

Fig.13 Nichel (Ni) - concentrații medii anuale 2017

Concluzii

Din analiza tendințelor în evoluția măsurărilor se constată următoarele:

- menținerea calității aerului înconjurător în zonele și aglomerările în care nivelurile poluanților s-au situat sub valorile limită pentru protecția sănătății umane;
- comparativ cu anii precedenți în anul 2017 s-au înregistrat mai multe depășiri ale valorilor limită/valorilor țintă pentru NO₂, particule în suspensie (PM₁₀ și PM_{2.5}), ozon și benzen mai ales la stațiile de trafic, dar și la unele stații de fond urban din cîteva mari aglomerări urbane: București, Brașov, Iași, Cluj-Napoca și Craiova;
- Pentru aceste aglomerări au fost elaborate programe de gestionare a calității aerului și sunt în curs de elaborare planuri de calitate a aerului, cu măsuri de reducere a concentrațiilor poluanților la care au fost înregistrate depășiri.

Notă:

Prezentul raport privind calitatea aerului la nivel național pentru anul 2017 destinat informării publicului este elaborat pe baza datelor de calitate a aerului validate de către operatorii locali ai Rețelei Naționale de Monitorizare a Calității Aerului. Aceste date au caracter preliminar, fiind în curs de certificare de către Centrul de Evaluare a Calității Aerului din Agenția Națională pentru Protecția Mediului.